

PANNON PALATINUS

Elfelejtett hírek

16.

Felgyorsult világunkban a hírközlő szervezetek, médiumok naponta újítják meg híreiket, mert kíméletlen verseny zajlik a szenzációk és katasztrófák első közléséről. A „hír” csak rövid ideig marad a címlapokon, és idővel már senki nem emlékszik az eseményekre. A hírközlő szervek nem foglalkoznak természettudományi összefüggések elemzésével, ezért a korábbi „szenzációk” jövőre ható folyamatait sem követik nyomon. A PANNON PALATINUS az Elfelejtett hírekben a természet változásainak összefüggéseit kívánja nyomon követni a hírek felelevenítésével.

Ökológiai hírek a nagyvilágból

III.

Három napra eltűnt egy tó

Az olvadó jég miatt felduzzadt egy gleccsertó Chile déli részén, majd a víz hirtelen felszívódott, és valóságos cunamit keltve beleömlött egy folyóba. Egy éven belül ez már a második eset, az ok az éghajlatváltozás.

Ritkán jár ember Aysén régióban, a Colonia gleccser környékén, így a Cachet 2 nevű tó eltűnése során senki sem sérült meg. A folyamatból csak annyit lehetett észrevenni, hogy április 6-án egyszer csak jelentősen megemelkedett a Baker folyó vízszintje. A kormány felkérésére a helyszínen vizsgálódó geológus csoport szerint a tó a globális felmelegedés hatására tűnt el. A gleccser olvadékvize miatt megemelkedett a vízszint, hatalmasra nőtt a meder aljára nehezedő nyomás, és a tófenék egy idő után átszakadt.

Hogyan állítható meg az esőerdők irtása?

Az esőerdők irtásának rohamos üteme abba az irányba mutat, hogy a klímavédelem érdekében (is) a fejlődő országokat nem csak az erdőterületek növelése, azaz új erdők telepítése, hanem a meglévő erdők védelme esetén is „jutalmazni” kellene. A kérdés, mint mindig, a részletekben rejlik.

Nem új keletű az az ötlet, hogy a klímavédelem érdekében támogatást kellene nyújtani a fejlődő országoknak, amellyel ösztönöznék a trópusi esőerdők megőrzését. A decemberben Balin zárult klímakonferencia záródokumentumában megfogalmaztak egy ilyen irányú szándékot. Eszerint azok a fejlett országok, amelyek nem tudják (vagy nem akarják) csökkenteni szén-dioxid-kibocsátásukat, ezt kiválthatják úgy is, hogy anyagilag támogatják az esőerdők védelmét a fejlődő országokban.

Jelentős föld alatti szén-dioxid tárolókapacitással rendelkezünk

A légköri szén-dioxid-koncentráció csökkentésének egyik jövőbeni megoldása lehet többek között a szén-dioxid felszín alá sajtolása és tárolása. Magyarország kedvező geológiai adottságai miatt komoly tárolókapacitással rendelkezik.

A klímaváltozás elleni küzdelemben, a légkörbe kerülő üvegházgáz csökkentésére irányuló lépések között az elmúlt években egyre nagyobb figyelem fordult a szén-dioxid leválasztásának és föld alatti tárolásának (carbon dioxide capture and storage – CCS) lehetőségére. Habár a technológia kutatásában elsősorban Nagy-Britannia, Hollandia, Dánia és Norvégia jár az élen, Magyarországnak is komoly lehetőségei rejlenek ezen a téren.

Palatinus megjegyzés: Azért még mindig egyszerűbb lenne a szén körforgásának természetes folyamatát biztosítani. Mindösszesen csak erdőt kellene ültetni, akkor a talaj képes lenne megkötni a vizet, nem sivatagosodna a környezet, változatos élővilág népesítené be az erdőket, és még oxigén is keletkezne. Ez a lehetséges szén-dioxid megkötés (mármint fák ültetése) egyesek szemében valószínűleg tudománytalan és gazdaságot romboló tényező. Nem lehetne ipari parkokat építeni, ahol klímával kellene hűteni a naptól átforrósodott betonrengeteget, nem lehetnének raktár-nagyhatalom, mindösszesen csak jól éreznénk magunkat, és boldogan élnénk.

Egy falusi kocsmában egy merevrészeg ember egyszer azt mondta rólam, hogy a haladás gátlója vagyok, és csak azt szeretném, hogy visszamenjünk a barlangba, de ők, a modern emberek, kitartanak a haladás és a kocsmapult mellett. Javaslatom az volt, hogy kössenek ki engem egy atomeróműhöz. Ebben a kitiüntetési figyelemben azért volt részem, mert azért kardoskodtam a településen, hogy a fakivágás helyett ültessenek fát, a kertjüket telepítsék be zöld növényzettel, az esővizet ne titokban a csatornába eresszék, hanem fogják fel, és azzal öntözzenek száraz időben, a fecskeszékeket ne verjék le a kockaalakú lakhatatlan házak faláról. Tettegességre azért nem került sor, mert ha a poharát elengedte volna, akkor hanyatt esett volna. A sors kegyetlensége, hogy a haladás és a fenntartható fejlődés úttörője azóta nyomorult módon elhunyt, valószínűleg a maga által előidézett környezeti hatások miatt.

Kabulban meg lehet fulladni!

Akár csak egy rövidebb látogatás is átmeneti légzési problémákhoz vezethet, a Kabulban tartózkodó külföldi diplomaták pedig havonta legalább egyszer elutaznak,

hogy kiszellőztessék a tüdejüket. Afganisztán fővárosában nemsokára meg lehet fulladni, olyan szennyezett a levegő.

Ligetek, fenyő- és eukaliptuszfák, zöldellő bokrok és friss levegő – a hatvanas években még így nézett ki Kabul, igaz a Hindukus hegyvonulat lábainál elterülő várost akkoriban alig lakta 700 ezernél több ember. Afganisztán fővárosa akkoriban a világ legszebb fővárosai közé tartozott, valóságos paradicsomi állapotok uralkodtak a kertváros jellegű településen. Aztán jött előbb a szovjet invázió, majd a talibánok uralma, végül pedig az amerikaiak bevonulása, és az egykoron zöld város utolsó élhető részei is eltűntek.

Lemondott egy ikon

Jó egy hónappal ezelőtt még mindenki el volt ragadtatva Brazília igencsak agilis környezetvédelmi miniszterétől: komoly razziák, még komolyabb büntetések, az esőerdők pusztulásának megfékezése – mindez nagyban köszönhető a most mégis leköszönő Marina Silvának. Úgy tűnik azonban, hogy a mezőgazdasági és az energiaipari lobbis még agilisebb volt.

Egy ikon vonul vissza egy szimbolikus posztról: az Amazonas őserdeit legnagyobb részben birtokló, területének 65 százalékát esőerdő borító Brazília környezetvédelmi miniszter asszonya némileg meglepő hirtelenséggel lemondott posztjáról. Marina Silva azzal indokolta távozását, hogy nem sikerült keresztülvinnie akaratát.

Magyarországon is várható pusztító erejű ciklon?

A Mianmarban több tízezer halálos áldozatot követelő ciklon nem kirívó időjárási esemény a trópusi-szubtrópusi térségben, az emberi környezetben okozott pusztítás mértéke azonban nagyban függ az adott terület társadalmi és gazdasági fejlettségétől. Kisebb ciklonok hazánkban is kialakulnak, de a dél-ázsiaihoz hasonló égszakadás-földindulástól megvéd minket a Kárpátok gyűrűje és a kontinens belseje.

A hivatalos jelentések szerint eddig mintegy 22 500 halottat követelt a Mianmaron végigsöprő ciklon, és 41 ezer eltűnt személyt tartanak nyilván. Az ENSZ élelmezési világprogramja szerint a hajléktalanná vált emberek száma elérheti az egymilliót is. A ciklon tengeri árhullámot is okozott, amely a szárazföldre benyomulva 3,5 méter magasságban elárasztotta a mélyen fekvő deltavidéket. Az embereknek nem volt hova menekülniük előle. Az áradás elmosta vagy törmelékkel terítette be az utakat, ledöntötte az áram- és telefonvezetékeket.

Majom az emberi jogi bíróság előtt

Egy osztrák állatvédő szervezet szerdán indult ügyében az Emberi Jogok Európai Bíróságának el kell döntenie, hogy személynek minősülnek-e a csimpánzok és vonatkoznak-e rájuk az emberi jogok.

Az eljárást az Állatgyárak Elleni Szövetség (VGT) indította a strasbourgi székhelyű testületnél, mert az osztrák Legfelsőbb Bíróság elutasította a keresetüket, amelyben egy csimpánz gyámság alá helyezését kérték. A bíróság arra hivatkozott, hogy az osztrák jog szerint csak emberek kaphatnak gyámot.

Az érintett emberszabású majom Matthew Pan, becenevén Hiasl. 1982-ben született Sierra Leonében. Kiskorában befogták és gyógyszerészeti állatkísérletek céljából Ausztriába próbálták csempészni egy Rosi nevű csimpánzzal együtt. Az osztrák határőrök elfogták a szállítmányt, és a két majom egy állatmenhelyre került az alsó-asztriai Vösendorfba.

Megfordult az evolúció!

A tudósok minden jel szerint elkapták azt a folyamatot, amikor két baktériumfaj újra egy fajjá alakul vissza. A despeciációnak ez az esete valószínűleg annak a következménye, hogy a két faj egymás közelébe került a háziállatokban.

A *Campylobacter coli* és a *C. jejuni* világszerte a leggyakoribb kórokozói a bakteriális ételmérgezéseknek. A két faj génállományát alkotó nukleotidbázisok 13,5 százaléka különböző. Ez azt jelenti, hogy a genetikai elkülönülés szintje ahhoz hasonló, ami több mint 100 millió évvel elkülönült baktériumfajoknál figyelhető meg. Ez elég sok idő ahhoz, hogy különböző fajokká, sőt különböző nemzetségekké fejlődjenek.

Megnőtt Ausztrália területe

Míg az Északi-sarkvidékért ádáz vita folyik az érintett országok között, Ausztrália a napokban feltűnés nélkül 2,6 millió négyzetkilométerrel növelte tengeri területét. A déli ország reményei szerint az immár hivatalosan is hozzá tartozó kontinentális talapzat jelentős kőolaj- és földgázkészletet rejt.

Az ENSZ napokban nyilvánosságra hozott döntése alapján 2,6 millió négyzetkilométerrel nőtt Ausztrália kontinentális talapzatának (selfjének) területe. A keleti, nyugati és déli irányba történt területnövekedés igen jelentős a kontinens 7,8 millió négyzetkilométeres kiterjedéséhez képest.

A hivatalos döntés gazdasági szempontból nagyon fontos az ország számára, hiszen ezzel megnőtt az a tengeri terület, ahol nyersanyag-kitermelést folytathat. A halászati jogot viszont ez a döntés nem érinti.